

Przewóz

Żary to nie tylko znane nam wszystkim miasto. Żary to także stolica powiatu, w skład którego wchodzi wiele innych, mniejszych miejscowości. Są one niejako ukryte w cieniu tego dużego miasta. Przeważnie swoje kroki przeciętny turysta kieruje właśnie do Żar. Nawet gdy szuka informacji o ciekawostkach krajoznawczych czy historycznych, rzadko kiedy trafia do tych ukrytych w lasach małych miejscowości. A szkoda, bo i w nich jest co obejrzeć. Także tam miały miejsce ciekawe wydarzenia. Jako przykład chciałbym tutaj przybliżyć to co stało się w XV wieku w Przewozie. Sam Przewóz powstał na przełomie X i XI wieku by strzec przeprawy przez Nysę. Właśnie stąd jego nazwa. Ponieważ było to ważne miejsce, wkrótce osada zaczęła nabierać cech miejskich. Zbudowano kościół, ratusz, a całość otoczono murami obronnymi. Niestety bardzo często zmieniali się właściciele tych ziem. Nas jednak interesuje tylko to co działo się w wieku XV.

W roku 1413 Przewóz odkupił książę Jan I Żagański i włączył je do swojego księstwa. Chwilowo nastąpił okres stabilności dla mieszkających tu ludzi. Nie trwało to długo. Gdy książę zmarł, pozostawiając czterech synów, zaczęły się między nimi kłótnie o majątek. Co prawda księstwo zostało podzielone na dwie części. Jedną otrzymali Jan II i Wacław, a drugą Baltazar i Rudolf. Jednak jak to w życiu bywa najmłodszy z nich Jan, nie był zadowolony z takiego podziału, uważając, że powinien władać całością ziem należących do ojca. Nie wystarczyło mu zrzeczenie się na jego korzyść swoich praw do Przewozu przez Wacława, który wstąpił do klasztoru. Rozpoczął walkę o panowanie nad pozostałymi ziemiami. Kolejny brat Jana, Rudolf zginął w bitwie pod Chojnicami. Pozostał mu zatem tylko jeden przeciwnik - Baltazar. Nie myślał on jednak tak łatwo zrezygnować ze swojego dziedzictwa. Wkrótce jednak sytuacja zmusiła go do oddania Nowogrodu w zastaw Janowi. Ten widząc, że powoli realizują się jego dążenia, związał się z królem czeskim Jerzym. Dzięki temu otrzymał w roku 1461 Żagań jako lenno królewskie. Baltazar nie miał wyjścia, musiał uciekać. Tak też uczynił. Uciekł do Wrocławia. Nie mogąc jednak pogodzić się z jawną niesprawiedliwością, zebrawszy oddział zbrojnych najechał w roku 1467 ziemie brata i zdobył Żagań. Walki między Janem, a Baltazarem trwały przez kolejne pięć lat, aż do maja 1472 roku, kiedy to Żagań zdobyły wojska księcia Jana II. Pojmanego Baltazara przewieziono do Przewozu, gdzie uwięziono go w wieży zamkowej, w której zmarł. Niestety dzisiaj nie dowiemy się jak było naprawdę. W jednych przekazach mówi się o skazaniu Baltazara przez Jana na śmierć głodową. W innych o tym, że książę świętując zwycięstwo po prostu zapomniał o bracie. Zapyta ktoś: jak można przez dwa miesiące nie pamiętać o tym. Okazuje się, że można. W tamtych czasach jak ucztowano to nie martwiono się upływem czasu. Często zabawa trwała kilka miesięcy. Faktem jest jednak, że nawet w tamtych czasach postępki taki mocno poruszył sąsiadów. Od tej pory wieża zamkowa była zwana Wieżą Głodową, a książę znany jest dzisiaj jako Jan II Szalony.

Dziwnym jest fakt, iż po połączeniu księstwa żagańskiego z przewozkim, jeszcze w tym samym roku Jan II sprzedał je Wettynom. Może jednak książę naprawdę zapomniał o bracie i wyzbył się ziemi żagańskiej dręczony złymi wspomnieniami.

Aby upamiętnić to tragiczne wydarzenie, no i oczywiście zarobić, od 1885 roku, w Przewozie organizowano zabawy pod wspólną nazwą Festyn Baltazara. Bawiono się tak przez trzy lipcowe tygodnie każdego roku. Impreza była bardzo znana w całych Niemczech. Kulminacyjnym jej momentem było widowisko historyczne o tragicznej śmierci Baltazara. Wspomniałem wcześniej o stronie finansowej owego przedsięwzięcia. Okazuje się, że przez tych kilka tygodni zabawy mieszkańcy miasteczka zarabiali tyle ile normalnie uzyskaliby przez cały rok ciężkiej pracy.

Dzisiaj tą straszną historię upamiętnia tablica na wieży, na której umieszczono następujący napis: 15 LIPCA 1472 ROKU W TEJ WIEŻY DUMNEGO | NIEGDYŚ PRZEWOZKIEGO ZAMKU ZAKOŃCZYŁ | ŻYWIOT KSIĄŻĘ ŻAGAŃSKI BALTAZAR UWIĘZIONY | PRZEZ BRATA SWEGO JANA II PRZEWOZKIEGO | I SKAZANEGO NA ŚMIERĆ GŁODOWĄ | PRZEZ ZAMUROWANIE W ZAMKOWYM LOCHU.

Mam nadzieję, że powyższe przedstawienie zachęci wszystkich wybierających się w te strony do penetracji także tych mniejszych miejscowości w powiecie Żarskim. Naprawdę warto.

Krzysztof Tęcza